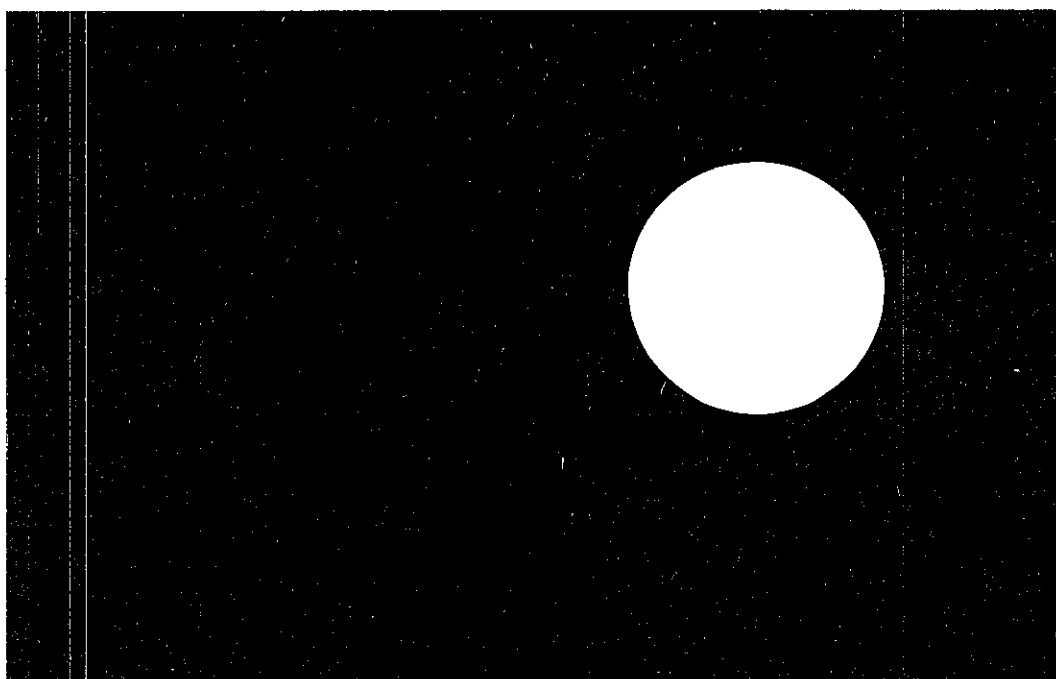

Poripo är en mycket gammal mytologisk figur. Poripo är månen. Han vandrar på himlens mage. En gång träffades han av en pil. Hans blod droppade ner på jorden och genomträngde hela mänskligheten. Symboliskt kallar sig Yanomami "månens folk".

Yanomamis universum består av tre tunnorna jordlager som ligger ovanpå varandra. Det översta är UTUMUSI - "himlens rygg". Det är ett löftesrikt land, fyllt av frukt och lekar. De allra mest givmilda Yanomami kommer att samlas här när de en dag dör och bränts - Och eftersom det inte finns någon Yanomami som inte är givmild, kommer de allesammans att hamna här.

En del av det högsta jordlagret kallas "himlens mage". Det är där vi lever... Jorden.

Under jorden finns en annan sol och en annan måne.

"Jorden under jorden" liknar mycket det mellersta jordlagret. Där kan man fortfarande finna HEKURAS, som gömmer sig i mörka skrymslen och i skrovliga klippgrottor.

En HEKURA är den personliga energi som bor i varje manlig Yanomamis bröst. Det finns andra Hekuras som är andar från djur, grönsaker eller förfäder som bor i de olika lagren av Yanomamis kosmos. De kan ha både gott och dåligt inflytande. De är andar som är närvarande i shamanens åkallan. Hekuras balanserar naturens krafter.

Xama
HEWENAHIPITHERI
Catrimani 1976

Foto: Claudia Andujar

En RIXI är en Yanomamis själ i naturen. Varje Yanomami har sin egen Rixi som lever parallellt med honom själv. Båda föds samtidigt, de jagar tillsammans, de blir sjuka samtidigt och de dör samtidigt, utan att någonsin komma i kontakt med varandra.

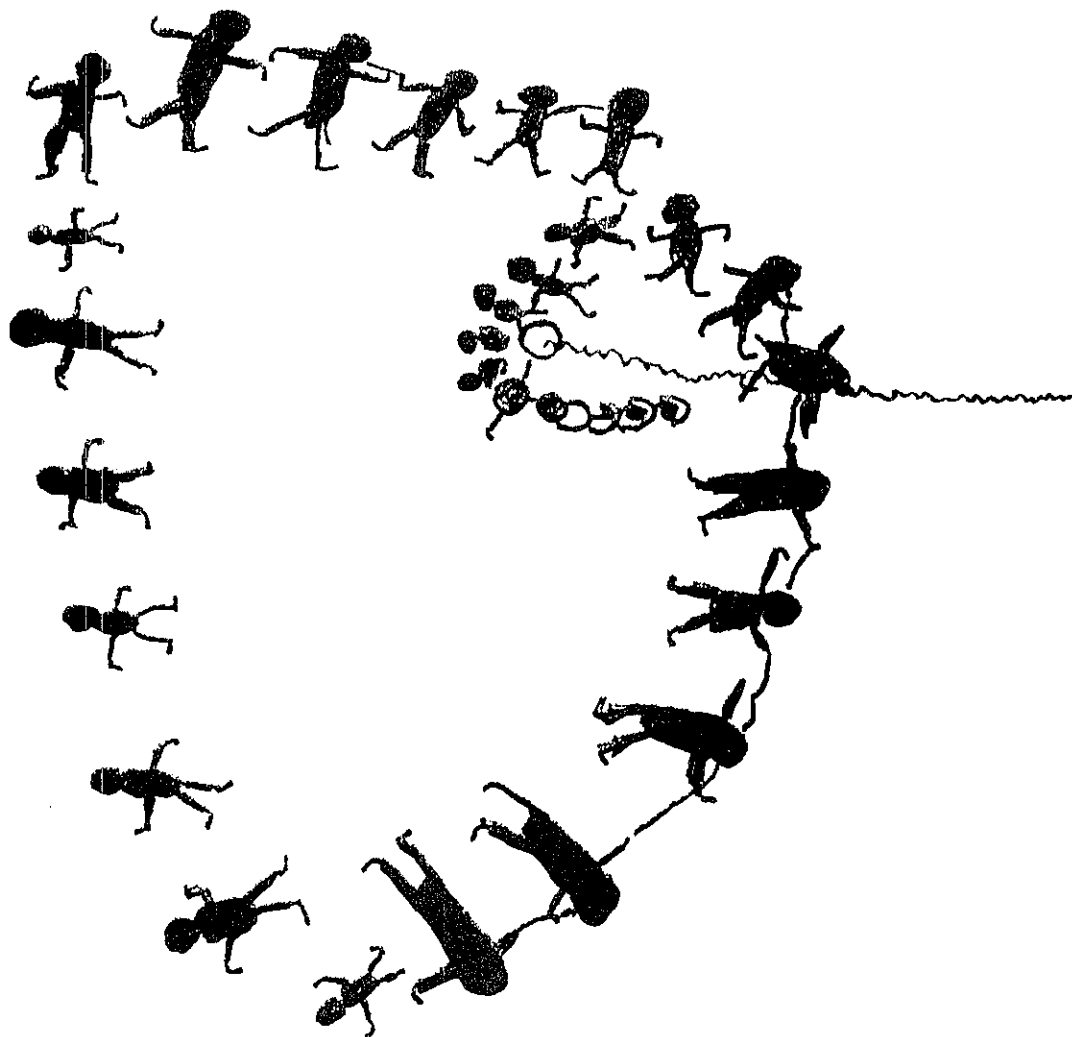
När en Yanomami dör är det någon som dödat hans Rixi.

En Rixi kan vara regnbågen eller en kruka, ibland en fisk eller ett vilt djur som på något sätt deformerats eller har en avvikande färg.

En Rixi går i arv från både fader och moder. Sonen ärver faderns Rixi och moderns går i arv till döttrarna.

Källa:

MITOPOEMAS YANOMAM

"... vi börjar förbereda resan. Yanomamiindianerna bär korgar på ryggen och sina små barn vid bröstet. Männen har båge och pil samt resterna från jakten. Med hängmattor i ränseln inleder vi vandringen.

I tätten går Esmeraldo. Han bär på en stor rostad queixada-lever... det är bäst att ta det säkra för det osäkra. Vi går genom Amazonas djungel, tillsammans med ett hundratal Yanomami, ... män, kvinnor och barn. För Yanomami är en sådan här utflykt till en maloka, en vanlig företeelse. Men för oss är den ett levande bevis på en kultur som är oerhört avlägsen från den vi känner till. En kultur som är en del av mänsklighetens arvegods.

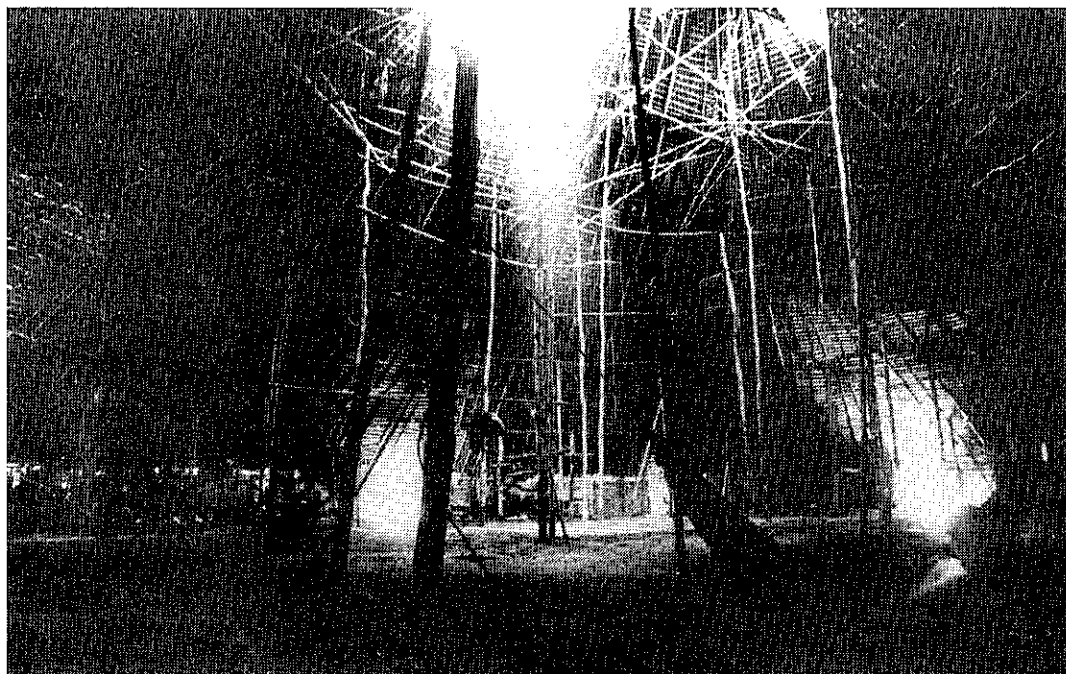
Vi kan inte se malokan ännu. Och det mörknar hastigt.

Plötsligt viker anföraren av från stigen och följer ett litet spår till höger. Några meter framför oss ligger malokan; - Enorm och överväldigande!

Den cirkelrunda malokan är uppbyggd av paxuiba-stockar. Den har en omkrets på cirka 50 meter och är helt täckt av ubin-blad. Ingången är låg och trång, knappt synlig. Malokans tak är helt öppet i mitten, mot himlen, och vi ser molnen som är inramade av mörker och de tycks oss nästan lysande. Stjärnorna börjar synas och fullmånen lovar redan en brillians som den senare kommer att fullborda.

WAKATAKTIHERI MALOKA
Catrimani 1974

Foto: Claudia Andujar

Med hjälp av våra vänner fäster vi hängmattorna i de stockar som håller malokan uppe.

En efter en intar Yanomamifamiljerna sina bestämda platser i malokan och eldarna börjar blossa upp omkring oss. Röken från ubin-bladen stiger bland de nu redan helt mörka väggarna i malokan... natten kommer plötsligt.

En mingau-soppa (banan) skickas runt, och gästerna bjuds på jättestora bananer som mottas tacksamt. Det är fest och glädje i luften.

Kvinnorna som målat sina kroppar med urucum och svart samlar sig i grupper. De förbereder sig för att fira oss med sina danser och sånger. Utvilade och mätta slår vi oss ner i hängmattorna under den stjärnbeströdda himlen och ser uppmärksamt mot den stora cirkeln i mitten, där dansen nu börjar på den hårdtrampade jorden.

De vackra Yanomamiflickorna - några med sina barn i famnen - ler och de börjar sjunga. Bakåt ...fram... de dansar med väl beräknade steg ... de slutar...börjar igen...många gånger om.

Timmarna går...sångerna och danserna fortsätter långt in i natten...

Upplyst inte bara av månens ljus omges malokan av ljudens magi och rytmen från sångerna som Yanomami sjunger

... vi vet inte längre om vi befinner oss mitt i en dröm....?

källa: URIHI

CCPYS tidskrift
"URIHI" betyder land på
Yanomamis språk.

"Första gången jag kom in i en maloka fick jag en förnimmelse av att komma in i en katedral! Det var så mörkt, och så det starka ljuset från rökgångarna...en nästan religiös upplevelse."

Claudia Andujar

Foto: Claudia Andujar

OPIKHERI, Kvinna
Calimani 1974

Foto: Claudia Andujar

"vi har ingen nedskriven historia,
men vi bär den i vårt minne"

DAVI KOPENAWA YANOMAMI

Foto: Claudia Andujar

Catiraniområdet 1976

Ett par

Foto: Claudia Andujar

YANOMAMI

I Amazonas regnskog bor Yanomamiindianerna. De har lyckats med ett mirakel; att överleva den vite mannens hämningslösa intrång.

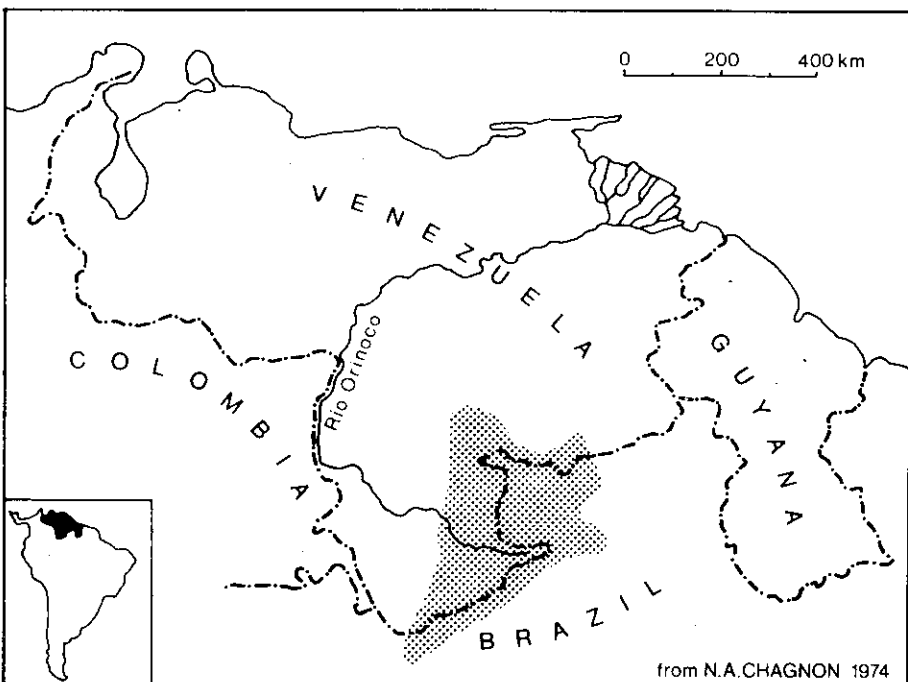
Idag bor ungefär 20 000 Yanomamiindianer på gränsen mellan Brasilien och Venezuela.

Området är bergigt och svårtillgängligt, och det har medverkat till att Yanomami hittills levt mycket isolerade. Genom århundraden har de bevarat sin ursprungliga kultur långt inne i djunglernas magiska universum. Här lever de i harmoni med ekosystemets djur och växter. Deras specifika samhällsform i storhuset "malokan" har levat kvar sedan urminnes tider...

men...

under de senaste åren har man funnit guld och radioaktiva mineraler inne i Yanomamis land.

Myten om ett nytt Eldorado, landet som flyter av guld och honung, visar sig varken vara en myt eller en dröm; det ligger mitt inne i Yanomamilandets hjärta.

Vi vet att det idag befinner sig mer än 20 000 guldgrävare i området. Och det kommer hela tiden fler...

I Brasilien finns det idag cirka 9 000 Yanomamiindianer kvar. Med pil och båge står de emot lycksökarnas moderna vapen.

När invasionen av guldjägare fortsätter kommer Yanomamikulturen att utrotas - om vi inte gör något!

Yanomami har, som du och jag, rätt att leva som de själva vill. När de inser vad som hotar dem kommer de att stå emot...men då är det kanske för sent.

Det enda som kan rädda Yanomami idag är att det upprättas en Yanomamipark - ett skyddat område. Presidenten i Brasilien har gett sitt tillstånd till en sådan "park" - men militären ändrade hans mening...

C.C.P.Y. - en kommission som i tio år arbetat med omfattande hälsovårdsprogram och internationell information om utvecklingen inne i Yanomamiland, har idag tvingats ut ur området.

"Ett så rikt område, med guld, diamanter och uran kan inte tillåta sig lyxen att låta ett halvdussin indianer hindra utvecklingen."

Ramos Pereira, f d guvernör i Roraima
Journal de Brasilia, mars 1975

HISTORISK UTBLICK

Indianernas första kontakter med den vite mannen skedde under 1700-talet. Fram till 1950-talet var kontakten med den omgivande världen ganska begränsad. Men under 1970-talet blev hotet mot Yanomamikulturen allt mer uppenbart. En orsak till detta var att undersökningar, som stöddes av den brasilianska regeringen, visade att Yanomamis landområde är rikt på guld, tenn och diamanter. Senare har man också funnit radioaktiva mineraler.

Nu skär ett vägnät rakt igenom Yanomami-landets hjärta... det 20 århundradets jakt på guld har möjliggjorts.

1974 byggdes PERIMETRAL NORTE, en motorväg genom Yanomamiland. Vägprojektet medförde nya kontakter som blev ödesdigra för Yanomami. En konsekvens var nedhuggningen av regnskogen. Vägbyggena förde också med sig sjukdomar som man inte tidigare känt till. Enkla förkylningssjukdomar har medfört att hela byar utplånats på kort tid. På mindre än tre år reducerades 13 byar till åtta små familjegrupper. 23 omfattande mässlingsepidemier härjade i området.

Andra konsekvenser av denna expansion in i Yanomamis land är förutom dödliga sjukdomar, också en reduktion av viltbeståndet som indianerna är beroende av för att överleva. Hela byar har upplösts och de som bodde i dem tvingas nu livnära sig på tiggeri i gruvarbetarnas läger eller längs vägen. De planterar inte längre eller går på jakt tillsammans. Vagarbetarnas närvaro har också medfört prostitution och veneriska sjukdomar.

Yanomamis specifika samhällsstruktur och kulturella normer har brutits sönder.

Dessvärre är exemplet inte alls unikt; detsamma kan berättas om de flesta indian kulturer över hela den sydamerikanska kontinenten.

Catrimaniområdet 1974

Foto: Claudia Andujar

SERRA DE MALGALHAES/CALHA NORTE

För två år sedan var detta ett relativt isolerat område. Nu finns här mer än 10 000 guldgrävare. Flyglandningsplatser har byggts ut och ett stort antal militära projekt har igångsatts. Man har byggt upp militära baser, där man placerat familjebostäder.

1986 läcktes till brasilianska pressen ett projekt som dittills varit ytterst hemligstämplat; det handlade om CALHA NORTE, vilket innebär militarisering av ett 6 500 kilometer långt landområde längs gränsen i norr, långt inne i Yanomamis land. Militärens officiella förklaring är att projektet skall begränsa inträngande narkotikatrafik och guerilla-aktiviteter.

Planerna är lika ambitiösa som Reagan's stjärnkrigsprogram. Det innebär en sammanlagning av arméns, marinens och luftvapnets resurser. Varje enhet planerar byggnader, militära sjukhus och inköpscentra i sitt område. I projektet beskrivs Yanomamis land som "ett obefolkat område som bör integreras i det brasilianska storsamhället". President Sarny kände till CALHA NORTE-planerna när han gav sitt tillstånd till Yanomamiparken!!

"Ni försvarar ert land med era bågar och pilar, med era vapen och ert mod. Därför att ni har rätt att försvara det med alla möjliga medel, på varje tänkbart sätt, på vilket sätt som helst!"

Senator Severo Gomes, Brasilia.

Comissão pela criação do Parque Yanomami

Comissão pela criação do Parque Yanomami C C P Y.

Kommissionen för upprättande av en Yanomami-park.

Det är i första hand CCPY-kommissionen som gjort det möjligt för Yanomami-indianerna att överleva det sista årtiondets sjukdomar, invasioner och andra former för hot.

Stödda av internationella hjälporganisationer har de oförtröttligt arbetat vidare utan att ge upp. Deras närvaro i området har många gånger bromsat fortsatta invasioner.

Detta vet regeringen också!

CCPYs arbete är dessutom en garanti för att en uppriktig och saklig information når oss om vad som sker i området.

CCPY utför ett omfattande preventivt medicinskt arbete. Man försöker bygga upp ett immunsystem hos Yanomami-indianerna för att skydda dem från inträngande sjukdomar. Speciellt viktiga är barnen.

CCPYs vaccinationsprogram pågår på platsen, man kan få vandra i dagar för att nå in i områden som inte är tillgängliga med helikopter eller andra färdmedel.

"Under den senaste tiden har tuberkulos spritts hastigt. I år har man funnit tuberkulos i ytterst isolerade områden, i mycket avlägsna byar. Det betyder att det är indianerna själva som nu bär sjukdomen med sig. Nu kommer smittan före den vite mannen! Det innebär att isoleringen inte längre är ett skydd för dem, utan ytterligare ett hot! Och i nuläget kan de inte ens få medicinsk hjälp eftersom vi inte längre tillåts arbeta inne i området".

Yanomami är ett av de mest isolerade folkslagen i världen idag. Många av dem lever fortfarande på traditionellt sätt. Det arbete som utförs av CCPY går ut på att detta skall få fortsätta. Därför är det nödvändigt att de tillerkänns sina egna landområden eller åtminstone delar av det.

I den brasilianska lagstiftningen är begreppet "park" inte bara definierat som ett skyddat område. Det innebär dessutom att varje tänkbart utvecklingsprojekt som skulle kunna skada den ekologiska balansen är förbjudet enligt lag.

Det betyder att en Yanomami park skulle vara en stabil garanti för Yanomami-kulturens överlevnad i sitt eget territorium.

I internationella kretsar har dessa planer diskuterats. De har framlagts inför Kommissionen för Mänskliga rättigheter i Washington D C, i Förenta Nationerna i Genève, och de har åtskilliga gånger presenterats för de brasilianska myndigheterna. Brasiliens president Sarney har godkänt ett lagförslag om att en Yanomami-park skall inrättas, och en lång, internationell kamp såg en ljusning vid horisonten..

..men
militären hade en annan mening!

Idag är Yanomamiparken stoppad och CCPYs läkarteam och medarbetare har drivits ut ur området.

YANOMAMIURGENTE YANOMAMIURGENTE

"Det nationella säkerhetsrådet motsätter sig ett erkännande av en Yanomami-park. Man befävar att detta skulle kunna leda till en självständig Yanomami-stat. DET BETYDER ATT MAN Å DEN ENA SIDAN SÄGER ATT YANOMAMI INTE EXISTERAR; OCH Å DEN ANDRA SIDAN ATT DE UTGÖR ETT HOT MOT DEN ALLMÄNNA SÄKERHETEN!"

Teresa Aparicio/IWGIA

Nu har utvecklingen tagit en våldsamt vändning. Enligt direkta rapporter som IWGIA mottagit, befinner sig ett stort antal guldgrävare inne i Yanomamis land. De är understödda av helikopterinflugen proviant och multinationella företags intressen.

Vi vet att 25 företag har anmodat regeringen att tilldela dem landområden för gruvsdrift. Det motsvarar en landyta som omfattar två tredjedelar av den planerade Yanomami-parken.

I beskrivna projekt definieras området som "praktiskt taget obebott".

Alla som arbetar i området; missionärer, CCPYs läkare och medarbetare har tvingats ut ur området....

tystnaden bryts bara av inflygande plan och lärmot från gruvorna.

Det är i ljuset av detta som vi känner att ett folkmord håller på att ske... medan vi ser på!

Idag kanaliseras vi alla våra krafter på att försöka utöva påtryckningar på kongressmedlemmar och i att producera dokumentation med upplysningar och aktuell information.

Vi försöker sprida detta i hela Europa. Vi riktar oss till alla som har en möjlighet att stödja Yanomamifolkets sak! Regeringar och ansvariga måste övertygas om att invasionen av Yanomamis land måste stoppas. Nu!

Och förhoppningsvis är den här utställningen ett steg... så att människor - som du och jag - reagerar.

Catrimaniområdet 1976

Foto: Claudia Andujar

"Vi indianer har två huvudfiender:
den brasilianska regeringen och den
kristna Kyrkan.
Men om vi skulle bekämpa dem båda
skulle vi dö ut; fysiskt såväl som
kulturellt. Därför har vi allierat
oss med den minst farliga fienden;
nämligen Kyrkan."

IWGIA NEWSLETTER Nr 42/1985

Catrimaniområdet 1976
Foto: Claudia Andujar

Sommaren 1968 grundades IWGIA på Americanistkongressen i Stuttgart, sedan alarmerande rapporter kommit om massaker på indianer i Amazonas.

IWGIA's uppgift blev att skapa en internationell opinion som ett "språkrör" för ursprungsbefolkningars rätt till självbestämmande.

Sommaren 1988 – IWGIA's 20:e arbetsår – kvarstår samma utmaning; arbetet fortsätter för att styrka ursprungsbefolkningarnas existens över hela världen.

IWGIA

FIOLSTRÆDE 10
DK1171 COPENHAGEN K
TELEPHONE 01 1247 24 DENMARK

Bilderna i katalogen har tagits av fotografen Claudia Andujar, som i många år arbetat bland och levt med Yanomami.
Claudia Andujar är en av initiativtagarna till upprättandet av en Yanomamipark.

Foto: Carlo Zaccini

